

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 2 4 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Torek, 4. junij 2024 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalično pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z naličnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Pri reševanju računskih nalog mora biti jasno in korektno predstavljena pot do rezultata z vsemi vmesnimi računi in sklepi.

Rezultate zaokrožite na dve decimalni mesti, razen če se v nalogi ne zahteva drugače. Pri rezultatu mora biti vedno navedena tudi valuta oz. merska enota.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

OBRNITE LIST.

1. naloga: Gospodinjstva in potrošna izbira

Štiričlanska družina Fras vsako poletje preživi nekaj dni na morju. Starša namensko varčujeta za poletne počitnice. S sinom in hčerko se odločata med dvema ponudbama, najemom apartmaja v Izoli in najemom apartmaja na otoku Krku.

1.1. Opredelite pojem dobrina.

(1 točka)

1.2. Skoraj tri četrtine Zemljinega površja sestavlja voda, od tega je 97,5 % morske vode. Navedite razliko med morsko in pitno vodo z vidika relativne redkosti dobrin.

(1 točka)

1.3. V družini Fras ravnajo gospodarno, zato dobro premislijo, kako bodo uporabili omejena finančna sredstva. Njihove odločitve povzročajo alternativne stroške.

- Opredelite pojem alternativni strošek.

(1)

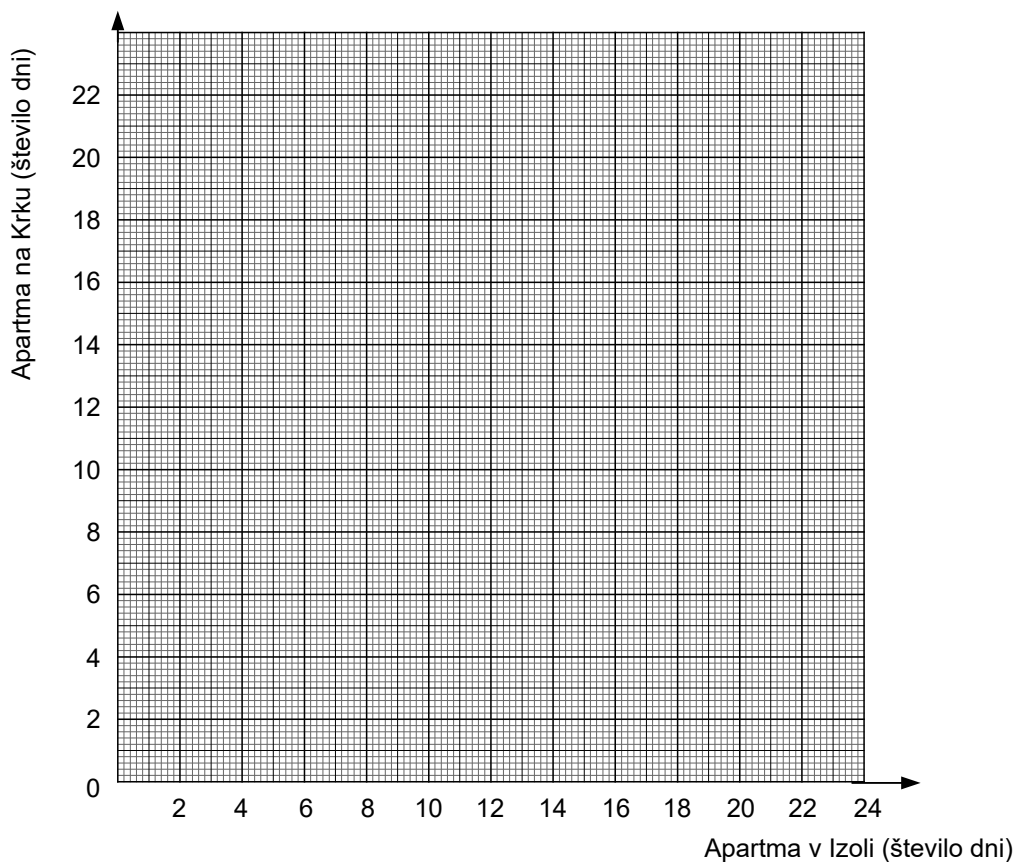
- Pojasnite primer alternativnega stroška za družino Fras, ki se odloča med najemom apartmaja v Izoli ali na otoku Krku.

(1)
(2 točki)

1.4. Družina Fras se je odločala med najemom apartmaja v Izoli za 90,00 EUR na dan in najemom apartmaja na Krku za 120,00 EUR na dan. Za najem apartmaja so nameravali porabiti 1.800,00 EUR.

- Upoštevajte podatke in v sliko vrišite premico alternativnih možnosti potrošnje družine Fras.

(1)

- Dopolnite trditev.

Družina Fras je prvih 12 dni preživela v Izoli, preostale dni pa na Krku, kjer so bili še največ _____ dni.

(1)

- Ob koncu počitnic je bilo družini Fras na Krku tako všeč, da so počitnice podaljšali za dodatne 4 dni. V sliko vrišite točko A, ki prikazuje novo izbiro števila dni počitnic, in dopolnite trditev.

Družina Fras je za najem apartmajev v točki A porabila _____ EUR.

(2)

- Utemeljite dva načina, kako je lahko družina uresničila podaljšane počitnice.

(2)
(6 točk)

2. naloga: Poslovanje podjetja v kratkem roku

Podjetje Ink, d. o. o., je družinsko in razvojno usmerjeno podjetje z več kot 60-letno tradicijo. Podjetje je med vodilnimi proizvajalci nalivnih peres, črnilnih vložkov in flomastrov v Evropi. Proizvodnja je modernizirana s sodobnimi stroji, ki omogočajo brizganje plastike. Montaža in tisk pisal potekata na montažnih avtomatih, ki so delno robotizirani. V upravi in proizvodnji je zaposlenih 45 usposobljenih in izkušenih sodelavcev.

Poslovni podatki podjetja v letu 2020	
kapital	4.847.764,00 EUR
prihodki	4.539.121,00 EUR
proizvodni stroški	4.725.251,04 EUR

2.1. Izračunajte ekonomičnost proizvodnje v podjetju Ink, d. o. o., v letu 2021.

- Izračun:

Rezultat: _____

(1)

Uporabite poslovne podatke o podjetju Ink, d. o. o., podčrtajte pravilno navedbo in utemeljite izbiro.

- Podjetje Ink, d. o. o., je v letu 2021 poslovalo z **dobičkom** / **izgubo**.

(1)

- Utemeljitev:

(1)

(3 točke)

2.2. Opredelite produktivnost dela.

(1 točka)

2.3. Opredelite točko preloma oziroma prag rentabilnosti.

(1 točka)

2.4. V podjetju Ink, d. o. o., imajo 50 strojev za proizvodnjo in montažo pisal. V proizvodnji dela 20 delavcev, v upravi, financah in marketingu pa 25 delavcev. V podjetju se hitro prilagajajo spremembam na trgu in ob večjem povpraševanju po naliveh peresih zaposlijo dodatne delavce v proizvodnji.

Preglednica prikazuje povprečno dnevno proizvodnjo pisal z različnim številom delavcev v proizvodnji.

Število delavcev	Celotni proizvod (CP)	Mejni proizvod (MP)	Povprečni proizvod (PP)
20	150.000		
21	157.920		
22	166.980		
23	175.490		
24	181.200		

- Izračunajte podatke za mejni in za povprečni proizvod pisal in jih vpišite v preglednico.

(2)

- Podčrtajte pravilno navedbo in dopolnite trditvi.

V podjetju Ink, d. o. o., so delavci **fiksni** / **variabilni** proizvodni dejavnik.

Zakon padajočega mejnega donosa se pojavi z zaposlitvijo _____ delavca.

Pri zaposlitvi 24 delavcev znaša povprečni proizvod _____ pisal **na stroj** na dan.

(3)

(5 točk)

3. naloga: Trg in konkurenca

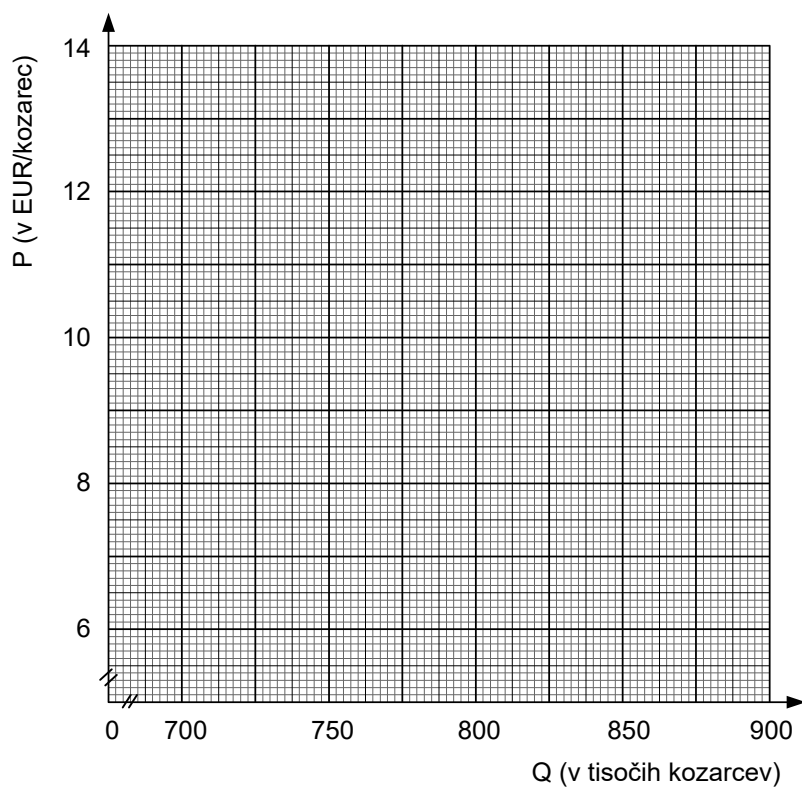
V Sloveniji se več kot 11.000 čebelarjev ukvarja s pridelovanjem medu.

V preglednici so podatki o ponudbi medu na trgu.

Cena (P v EUR/kozarec)	Obseg tržne ponudbe (Q v tisočih kozarcev)
6,00	700
8,00	750
10,00	800
12,00	850
14,00	900

3.1. Slika prikazuje trg medu.

Po podatkih iz uvoda naloge v sliko vrišite krivuljo tržne ponudbe in krivuljo označite.

(1 točka)

3.2. Opredelite pojem individualno povpraševanje.

(1 točka)

3.3. Navedite dva objektivna dejavnika, ki vplivata na povpraševanje po medu.

(1 točka)

3.4. Na trgu medu so kupci pripravljeni po ceni 6,00 EUR kupiti 900 tisoč kozarcev medu. Če se cena zviša na 14,00 EUR, so pripravljeni kupiti le 700 tisoč kozarcev medu.

- V sliko pri prvem vprašanju te naloge vrišite krivuljo tržnega povpraševanja in jo označite.
(1)
- V sliko pri prvem vprašanju te naloge označite ravnotežno ceno in ravnotežno količino.
(1)
(2 točki)

3.5. Kupci na trgu medu reagirajo na spremembo tržnega dogajanja.

- Opredelite pojem cenovna elastičnost povpraševanja.

(1)
- Dopolnite trditev.
Koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja po medu je $-0,17$.
Če se cena medu zniža za 10 %, se _____.

(2 točki)

3.6. Med in dobrina A sta povezani dobrini. Ponudniki medu so ugotovili, da se je pri znižanju cene medu z 10,00 na 8,00 EUR povečalo povpraševanje po dobrini A z 900 na 1.170 enot.

- Izračunajte koeficient križne elastičnosti povpraševanja po dobrini A.
(1)
- Analizirajte izračun in podčrtajte pravilni navedbi.
Dobrina A je **komplementarna** / **substitutna** dobrina, saj potrošnik uporablja dobrini
vsako zase / **skupaj**.
(2)
(3 točke)

Gripa je nalezljiva bolezen, ki se hitro širi med ljudmi predvsem s kašljanjem, kihanjem in tesnim stikom. Simptomi gripe, ki vključujejo vročino, mrzlico, kašljanje, vneto grlo, glavobol, bolečine v mišicah in utrujenost, se pokažejo nenadno in lahko trajajo od nekaj dni do več tednov.

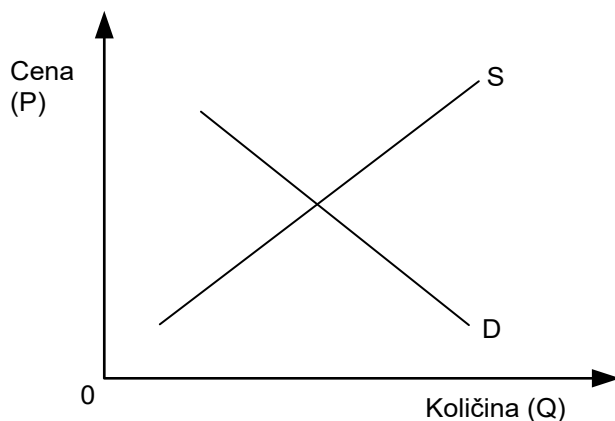
4.1. Na trgu se srečujejo kupci in prodajalci z namenom menjave dobrin za denar.

Opredelite tržno ravnotežje.

(1 točka)

4.2. Slika prikazuje trg protibolečinskih zdravil.

V sliko vrišite spremembo, ki jo povzroči zvišanje cene pomembne surovine za izdelavo protibolečinskega zdravila, in jo označite.

(1 točka)

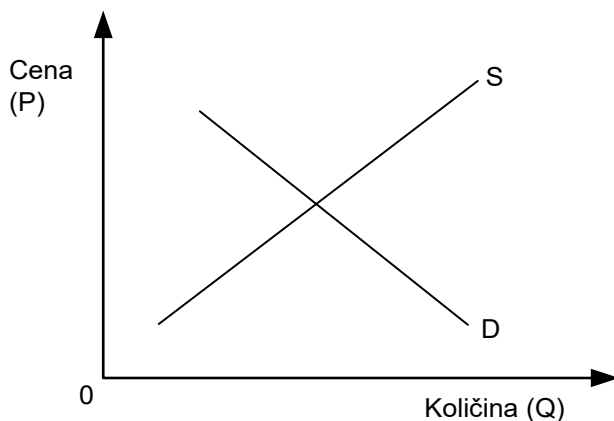
- 4.3. V državi se je pojavila pandemija zelo nalezljive bolezni, za katero še ni cepiva. Znano farmacevtsko podjetje je razvilo novo zelo učinkovito, vendar zelo drago protibolečinsko zdravilo, ki blaži simptome te nalezljive bolezni, saj se ti pokažejo nenadno in trajajo več tednov.

Država je posegla na trg protibolečinskih zdravil tako, da je predpisala maksimalno ceno za zdravilo.

- Navedite cilj, ki ga želi država (vlada) doseči s tem ukrepom.

(1)

- Slika prikazuje trg protibolečinskih zdravil.

V sliko vrišite predpisano maksimalno ceno protibolečinskega zdravila ($P_{\max}$) ter pri tej ceni grafično določite obseg tržnega povpraševanja (Q_D) in obseg tržne ponudbe (Q_S).

(2)

- Podčrtajte pravilni navedbi in dopolnite trditev.

Če država predpiše maksimalno ceno na trgu protibolečinskega zdravila, nastane **presežna ponudba** / **presežno povpraševanje** in številni kupci ostanejo brez protibolečinskih zdravil.

Takrat se lahko oblikuje _____ trg, na katerem bo cena protibolečinskih zdravil **nižja** / **enaka** / **višja**.

(3)

- Navedite en vir ponudbe protibolečinskih zdravil na tem na novo oblikovanem trgu.

(1)
(7 točk)

4.4. Predlagajte in utemeljite ukrep, s katerim bi država v celoti dosegla zastavljeni cilj na trgu protibolečinskih zdravil.

Ukrep:

Utemeljitev:

(1 točka)

OBRNITE LIST.

5. naloga: Bruto domači proizvod (BDP) in ekonomska politika

Razlike v gospodarski razvitosti med državami se kljub napredku človeštva ne zmanjšujejo.

5.1. Državna statistika izračunava številne makroekonomske kazalce.

- Opredelite bruto domači proizvod (BDP).

(2)

- Podčrtajte pravilne navedbe.

Pri izračunu BDP upoštevamo **geografsko** / **nacionalno** načelo, pri izračunu bruto nacionalnega proizvoda (BNP) pa **geografsko** / **nacionalno** načelo. BNP Slovenije je v bil v določenem letu nižji od BDP, saj so v tistem letu ustvarili **več** / **manj** proizvodov in storitev s proizvodnimi dejavniki v lasti tujcev v Sloveniji, kot so jih ustvarili v tujini s proizvodnimi dejavniki v lasti državljanov Slovenije.

(2)
(4 točke)

5.2. Preglednica prikazuje strukturo slovenskega BDP v letu 2019 po gospodarskih dejavnostih.

Dopolnite preglednico tako, da posameznemu deležu BDP Slovenije pripišete gospodarsko dejavnost.

Struktura BDP po gospodarskih dejavnostih, v %		
2,3	33,0	64,7

(Vir: SURS, Slovenija od 1991 do danes, 2021, pregled statističnih podatkov, str. 7)

(2 točki)

5.3. Med nosilci ekonomske politike je tudi državni zbor. Navedite temeljno nalogo državnega zbora.

(1 točka)

5.4. Preglednica prikazuje statistične podatke za Slovenijo in Hrvaško za leto 2022.

	Hrvaška	Slovenija
število prebivalcev*	3.878.981	2.107.180
stopnja rasti realnega BDP (v %)	5,2	3,4
BDP/prebivalca (v EUR)*	14.726,00	24.770,00
stopnja inflacije (v %)	13,5	10,3
stopnja nezaposlenosti (v %)	6,7	4,0
pokritost uvoza z izvozom (v %)*	67,4	93,9

* Podatek je za leto 2021.

(Vir: SURS in DZS RH. Pridobljeno 14. 1. 2023.)

Vsako gospodarstvo ima **štiri pglavitne ekonomske cilje**. Analizirajte podatke v preglednici in ocenite, katera država bolje uresničuje posamezen makroekonomski cilj. Primer ocene za prvi makroekonomski cilj, gospodarska rast, je že vpisan.

Makroekonomski cilj	Ocena
Gospodarska rast	Gospodarska rast je višja na Hrvaškem, saj je stopnja rasti realnega BDP na Hrvaškem višja (5,2 %) kot v Sloveniji (3,4 %).

(3 točke)

6. naloga: Prebivalci, socialno razlikovanje in revščina

Prebivalci so pomemben dejavnik bruto domačega proizvoda vsake države. Spreminjanje števila prebivalstva pojasnimo z demografskimi gibanji. Socialno razlikovanje in revščina se pojavljata prav v vsaki državi.

6.1. Preglednica prikazuje podatke o prebivalcih Slovenije za leti 2020 in 2021.

Leto	Število prebivalcev	Živorajeni	Umrli	Stopnja rasti, v promilih (‰)		
				Stopnja rodnoti	Stopnja smrtnoti	Stopnja naravne rasti
2020	2.095.861	18.767		8,95	11,46	–2,51
2021	2.108.977	18.984	23.261		11,03	

(Vir: SURS. Pridobljeno: 14. 1. 2023.)

Izračunajte manjkajoče podatke, rezultate vpišite v preglednico:

- število umrlih v letu 2020 (rezultat zaokrožite na celo število)

Izračun:

(1)

- stopnjo rodnoti za leto 2021

Izračun:

(1)

- stopnjo naravne rasti za leto 2021

Izračun:

(1)

(3 točke)

6.2. Opredelite pojem migracijski saldo.

(1 točka)

6.3. Predpostavljamo, da so revni tisti posamezniki ali družine, ki si ne morejo privoščiti načina življenja, običajnega za družbo, v kateri živijo.

Preglednica prikazuje podatke za leto 2021 za dva kazalnika, ki ju slovenska statistična metodologija uporablja za merjenje revščine.

Preglednico dopolnite tako, da vpišete v zadnji stolpec pojasnilo za posamezni kazalnik.

Kazalnik	Vrednost	Pojasnilo
Prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo, letni	9.249,00 EUR	
Stopnja tveganja revščine	11,7 %	

(Vir: SURS. Pridobljeno: 14. 1. 2023.)

(2 točki)

6.4. Preglednica prikazuje Ginijev koeficient za Hrvaško in Slovenijo v letu 2019.

Država	Ginijev koeficient (v %)
Hrvaška	28,9
Slovenija	24,4

(Vir: The World Bank, <https://data.worldbank.org/>. Pridobljeno: 13. 1. 2023.)

Analizirajte podatka in ugotovite, za državljane katere države je podatek ugodnejši.
Ugotovitev utemeljite.

– Ugotovitev:

(1)

– Utemeljitev:

(1)
(2 točki)

6.5. Revščina je za vsako družbo problem. Navedite in pojasnite funkcijo fiskalne politike, s pomočjo katere država zmanjšuje socialne razlike med prebivalci Slovenije.

– Navedba funkcije:

(1)

– Pojasnilo funkcije:

(1)
(2 točki)

Prazna stran

Prazna stran